

7. workshop Rady Európy na Slovensku: implementácia Európskeho dohovoru o krajine – smerom k integrovanému priestorovému manažmentu

Dohovor z Florencie v Piešťanoch

Od roku 2002 organizuje Rada Európy workshopy pre implementáciu Európskeho dohovoru o krajine, ktoré sa detailne venujú rôznym praktickým aspektom starostlivosti o krajinu. Sú fórom pre výmenu skúseností a myšlienok, ale zároveň poskytujú príležitosť na prezentovanie nových konceptov a úspešných realizácií vo vzťahu k myšlienkam dohovoru. Dôraz je kladený aj na skúsenosť štátu, v ktorom sa stretnutie koná.

Témy workshopov v rokoch 2002 – 2007

V rokoch 2002 a 2003 sa rokovalo vo Francúzsku (témy – Krajinné koncepcie: prínos k prospechu európskych občanov a trvalo udržateľný rozvoj – sociálne, ekonomické, kultúrne a ekologické prístupy; identifikácia krajiny, hodnotenie a cieľová kvalita, využívanie prírodných a kultúrnych zdrojov; zvyšovanie povedomia, školenia a vzdelávanie; nové nástroje na ochranu, manažment a plánovanie krajiny; cena za krajinu a Integrácia krajiny do medzinárodných koncepcií, programov a cezhraničné krajiny; krajina a individuálny sociál-

ny prospech jednotlivcov; priestorové plánovanie a krajina). V roku 2005 sme v Írsku prezentovali zámer prípravy zákona o krajinnom plánovaní (téma Krajina mestských, prímestských a okrajových území). V Slovinsku v roku 2006 (Krajina a spoločnosť) Slovensko chýbalo. Ale na ďalších 2 podujatiach v roku 2006 v Španielsku (Cieľová kvalita krajiny: od teórie k praxi) a v roku 2007 v Rumunsku (Krajina a vidiecke dedičstvo) už zaznela slovenská prezentácia aj predsedníctvo jednej z pracovných sekcií.

Predsedníctvo v Rade Európy prinieslo na Slovensko európskych krajinných expertov

V období od novembra 2007 do mája 2008 bola Slovenská republika predsedníckou krajinou Rady Európy. Pri tejto významnej príležitosti sme ako sprievodné podujatie predsedníctva hostili prestížne medzinárodné stretnutie zamerané na horúcu tému a novú po-

Workshop znamenal aj začiatok aktívnej spolupráce Medzinárodnej asociácie pre krajinnú ekológiu so sekretariátom dohovoru v Rade Európy v Štrasburgu. Maguelonne Dejeant-Pons (vľavo), koordinátorka medzivládnej spolupráce Európskeho dohovoru o krajine spolu s profesorkou M. Kozovou (vpravo), predsedníčkou Slovenskej asociácie pre krajinnú ekológiu IALE-SK a podpredsedníčkou medzinárodnej asociácie (foto: Pepo, 2008)

litickú výzvu – KRAJINA.

Podujatie Ministerstva životného prostredia SR bolo organizované spoločne s Radou Európy, Slovenskou agentúrou životného prostredia, Slovenskou asociáciou pre krajinnú ekológiu (IALE-SK), Trnavským samosprávnym krajom a mestom Piešťany. Workshop bol finančne podporený z Environmentálneho fondu. V apríli 2008 Piešťany rezonovali témou *Krajina v plánovacích dokumentoch a riadenie: smerom k integrovanému priestorovému manažmentu*.

Čo bolo cieľom medzinárodného stretnutia krajinárov?

„Každá zmluvná strana sa zaväzuje integrovať krajinu do svojich regionálnych a územnoplánovacích koncepcií a svojich kultúrnych, environmentálnych, poľnohospodárskych, sociálnych a hospodárskych koncepcií, ako aj do ostatných koncepcií s možným priamym alebo nepriamym vplyvom na krajinu.“ To je jeden z nosných pilierov dohovoru a zároveň záväzok, ktorý spolu s nasledujúcim: „Každá zmluvná strana realizuje tento dohovor podľa vlastného rozdelenia právomocí, v súlade so svojimi ústavnými princípmi a administratívnym usporiadaním a pri rešpektovaní princípu subsidiarity zohľadňujúc Európsku chartu miestnej samosprávy. Každá zmluvná strana bude zosúlaďovať realizáciu tohto dohovoru v súlade so svojimi vlastnými koncepciami bez toho, aby sa odchyľila od ustanovení tohto dohovoru,“ tvorili pôdu pre prezentácie a diskusie. Problematika integrovaného prístupu ku krajine a plánovaniu nebola zvolená náhodne. Aj v medzinárodnom kontexte predstavuje aktuálnu tému zameranú na rastúci tlak na krajinu a jej využívanie. V takejto situácii je nevyhnutné,

Vrcholná schôdzka predstaviteľov Rady Európy, podporných sietí dohovoru a zástupcov SR. Slovensko zahralo významnú úlohu mediátora medzinárodnej spolupráce. Zľava: M. Cipár (VÚC Trnava), D. Bartošová a R. Cicutto (prednostka a primátor Piešťan), R. Priore (riaditeľ ENELC), J. Jaduš (štátny tajomník MŽP SR), R. Palmer (Rada Európy), B. Pedrolí (riaditeľ UNISCAPE), L. Ambrós (MŽP SR). Foto: Pepo, 2008

Mestu Piešťany téma „krajina“ nie je ani nová, ani cudzia. Primátor mesta R. Cicutto (vľavo) prijal pozvanie štátneho tajomníka MŽP SR J. Jaduša (vpravo) spoluorganizovať prestížne krajinárske medzinárodné podujatie v moderných vynovených priestoroch kina Fontána v Piešťanoch (foto: Pepo, 2008)

Slovensko patrí medzi aktívne členské štáty Rady Európy v procese postupnej snahy presadzovania starostlivosti o krajinu. Možnosť usporiadať workshop Rady Európy na domácej pôde bol dôležitý míľnik pre slovenskú krajinársku komunitu. Koordinátorka implementácie záväzkov dohovoru v SR P. Mišíková (vpravo). Foto: Pepo, 2008

Neformálne rozhovory boli rovnako dôležité ako plenárne zasadnutia. Za členské štáty Rady Európy v dvojročnom volebnom období predsedá reprezentant Francúzska Jean-François Seguin (vpravo), riaditeľ odboru ochrany krajiny na Ministerstve ekológie, energetiky, trvalo udržateľného rozvoja a územného plánovania (foto: Pepo, 2008)

Rakúsko je jednou z krajín, ktorej prístupenie k dohovoru sa netrpezlivo očakáva. Napriek množstvu aktivít a projektov, ktoré sa v krajine južných susedov realizujú, oficiálny podpis chýba. Predstavitelia ECOVAST, prof. Spiegler (vľavo) v rozhovore s prof. R. Stilesom (vpravo) z Inštitútu urbánneho dizajnu a krajinné architektúry Viedeň (foto: Pepo, 2008)

aby bola pozornosť upriamená na plánovanie a primeranú odpoveď v zmysle vhodného manažmentu priestoru, zohľadňujúceho všetky potrebné aspekty.

Slovensko verus Európa

Na workshope sa zišlo 200 účastníkov z 30 krajín – pracovníci ministerstiev, miestnych a regionálnych autorít, vedci, nezávislí odborníci, verejnosť, predstavitelia súkromných ateliérov a mimovládnych organizácií pracujúcich s krajinou, priestorovým rozvojom územia a oblasťou trvalo udržateľného rozvoja. Stretnutie poskytnulo príležitosť pre výmenu informácií porovnávaním pozitívnych a negatívnych skúseností v jednotlivých európskych krajinách pri integrovanom prístupe ku krajine. Workshop bol príležitosťou **prezentovať slovenské skúsenosti a prístupy pred medzinárodnou krajinárskou komunitou**, ale aj **propagovať** tému **KRAJINA na Slovensku** ako jednu z najvážnejších otázok v kontexte trvalo udržateľného rozvoja. Zámerom stretnutia bolo inšpirovať sa pozitívnymi príkladmi a diskutovať, ako zlepšiť situáciu z európskej úrovne cez národnú, regionálnu a lokálnu až na úroveň praktických skúseností. Pomenovať škálu výziev, ktorým čelí Európa posledných dvadsať a viac rokov, a hľadať spôsoby, ako ich začleniť do plánovania a manažmentu priestoru. Sú nimi napríklad: očakávané masové sfahovanie vedúce k zvýšenej potrebe novej výstavby pre bývanie, služby a infraštruktúra v rôznych

regiónoch; veľké investície do infraštruktúry (cesty, železnice, elektrina, služby, kanalizácie), priemyslu, poľnohospodárstva a ďalšieho rozvoja; dôraz na obnoviteľné zdroje energie zahŕňajúce investície do solárnej energie, veterných elektrární, vodných elektrární majúci výrazný vplyv na krajinu; opatrenia pre zníženie a prispôbovanie sa klimatickým zmenám, napr. prostredníctvom veľkých investícií v podobe pobrežných a protipodvodňových opatrení.

Myšlienky a výzvy, ktoré stretnutie prinieslo

Cieľom stretnutia bolo prijatie záverov a odporúčaní pre riešenie problematiky integrovaného priestorového manažmentu na rôznych stupňoch riadenia. **Odporúčania** účastníkov **Rade Európy** sa týkali

naliehavej potreby začleniť krajinu do sektorových politík EÚ; iniciovať prehodnotenie Spoločnej poľnohospodárskej politiky tak, aby podporovala opatrenia v prospech krajiny; iniciovať v členských krajinách medzisektorovú spoluprácu; presadzovať krajinné plánovanie ako vhodný nástroj integrovaného prístupu. Program obnovy dediny na Slovensku odznel ako jedna z možných ciest zosúladovania záujmov viacerých rezortov a sektorov v kultúrnej krajine. Potreba začlenenia krajinného plánovania do systému priestorového plánovania na všetkých úrovniach a následný monitoring takéhoto prístupu v členských krajinách bola jedna z požiadaviek, ktoré ozneli viackrát. Každé ministerstvo, ktoré má kompetencie pri implementácii dohovoru, by malo byť aktívne pri spolupráci s ostatnými sektormi, ktoré majú vplyv na stav krajiny, a je žiaduce včleniť túto tému do koncepcií, ktoré realizujú. Zároveň by mali spolupracovať a vytvárať

Posledný deň stretnutia sa uskutočnil aj na kopaniciach v Bielych Karpatoch. Súčasťou workshopov býva aj diskusia účastníkov priamo v teréne o aktuálnej situácii v ochrane, manažmente a plánovaní v usporiadateľskej krajine. Bielokarpatská krajina ako ukážka života a ovplyvňovania krajiny ľuďmi bola ideálna. A. Kršáková (vľavo), manažérka Programu obnovy dediny na Slovensku (foto: Tapio Heikkilä z Fínska, 2008)

Posledná zastávka „Za Krakovskú bránu“. Kultúrna krajina, ktorá je predmetom dohovoru, je závislá od prístupu človeka, jeho starostlivosti o ňu, k čomu patria aj kultúra, história, udržiavanie tradícií. Účastníci workshopu na dvore súkromného múzea v Krakovanoch (foto: Tapio Heikkilä z Fínska, 2008)

optimálne podmienky aj pre regionálne a miestne autority, ktoré majú dôležité kompetencie pri obstarávaní územnoplánovacích dokumentácií. Ich porozumenie pre dôležitosť začlenenia krajiny do plánovania je rozhodujúce. Nakoniec potreba multidisciplinárneho prístupu a spolupráce viacerých profesií bola ďalším odkazom workshopu.

Počas workshopu sa uskutočnilo aj politické stretnutie na vysokej úrovni, iniciované slovenskou stranou ako facilitátorom v procese zblížovania Rady Európy so vznikajúcimi sieťami na podporu dohovoru: RECEP/ENELC, UNISCAPE a CIVILSCAPE (pozn. redakcie – viac pozri článok D. Bevilacqua). Štátny tajomník MŽP SR J. Jaduš prezentoval pozíciu Slovenskej republiky ako aktívneho hráča medzinárodnej scény, ktorý je však tak, ako mnoho ďalších členských štátov, na začiatku implementácie v domácom prístupe. Slovenská republika bola pootčená možnosťou pripraviť také výnimočné stretnutie a urobiť maximum pre vytvorenie podmienok, aby myšlienka potreby zachovania hodnôt krajiny aj prostredníctvom nás bola centrom pozornosti celej Európy.

Pavína Mišíková, MŽP SR, misikova.pavina@enviro.gov.sk
Mária Kozová, IALE-SK, kozova@fns.uniba.sk

